

Zo herken je: hybride ganzen

Het gebeurt je als waarnemer weleens: je staat naar een groep ganzen te kijken en daartussen lopen één of meerdere afwijkende vogels. Van ganzen is bekend dat ze in verhouding tot andere vogelfamilies vaak kruisen. Twee soorten of ondersoorten die met elkaar paren, kunnen ook nog eens voor vruchtbaar nageslacht zorgen, dat vervolgens weer verder kruist. Soorten uit verschillende geslachten, *Branta*-ganzen als de Brandgans en *Anser*-ganzen als de Kolgans, kruisen ook met elkaar. Uit de database van Serge Dumont (bird-hybrids.com 2018) blijkt dat er in het wild wel 74 kruisingen van ganzen zijn vastgesteld. Die kruisingen ontstaan zowel bij in gevangenschap gehouden vogels als in het wild. In dit artikel laten we de drie hybriden zien die in Nederland het meest worden gemeld.

In een recent artikel in Limosa (2017: 167-174) maakt Jente Ottenburghs op basis van losse meldingen (waarneming.nl) een overzicht van het voorkomen van hybride ganzen in Nederland. In de periode 2005-2016 werden 24 combinaties gemeld. Maar ten opzichte van alle ganzen gaat het om kleine aantallen (0,5 tot 1,5% van alle individuen). Meldingen van Brandgans x Canadese Gans (*spec.*), Grauwe Gans x Grote Canadese Gans en Grauwe Gans x Brandgans zijn het algemeenst. In sommige regio's komen ook vaste groepjes van hybriden voor, zoals een broedpopulatie van Brandgans x Kleine Canadese Gans in de omgeving van Purmerend.

De herkenning van een hybride gans is vaak een puzzel. Soms ken je als waarnemer de geschiedenis van een vogel, bijvoorbeeld als je de oudervogels kent. Meestal heb je die context niet en moet je het met alleen de vogel doen. Let dan vooral op de kleur van snavel en poten (dat sluit al snel een serie combinaties uit), het postuur en de grootte

van de vogels, en de overige uiterlijke kenmerken. Het gezelschap van een hybride is soms veelzeggend, maar lang niet altijd een goed criterium voor correcte determinatie. Maak een foto voor de documentatie en om de waarneming achteraf te kunnen beoordelen.

Bij de watervogeltellingen kun je de algemeenste hybride ganzen specifiek invoeren, bijvoorbeeld Canadese Gans x Grauwe Gans. Ongedetermineerde of zeldzame hybridevarianten kun je invoeren als 'hybride gans'. Geef dan in het opmerkingenveld aan om welke hybride het ging.

Bij broedvogeltellingen voer je bij een gemengd broedpaar de soorten in die kruisen, bijvoorbeeld Brandgans x Canadese Gans. Is een van de vogels een hybride, voer het paar dan in onder diens naam (bijvoorbeeld hybride Brandgans x Dwerggans) en zet in het opmerkingenveld met welke soort de vogel gepaard was. Zijn beide partners hybriden, voer dan in als 'hybride gans' en zet in het opmerkingenveld om welke hybriden het ging.

Brandgans x Kleine Canadese Gans

Foto: Marianne Slot

> Sovon.nl/ganzen

● Albert de Jong

Ter vergelijking
Brandgans.

Foto: Harvey van Diek



Grauwe Gans x Grote Canadese Gans

- Zwarte of donkerbruine kop en nek met een lichte, ronde wangvlek die varieert van beige tot lichtbruin.
- Donkere hals gaat geleidelijk over bruingrijze onderdelen.
- Meestal een duidelijke, witte oogring.
- Snavel grijs of roze-oranje met een donkere punt (nagel). Poten flets roze of flets geel.
- Lichaamsveren overwegend lichtbruin met iets lichtere randen aan de dekveren.



Brandgans x Grote/Kleine Canadese Gans

- Meestal groter dan Brandgans. Grootte hangt af van de (onder-)soort van Canadese Gans waarmee gekruist is.
- Zwarte hals gaat geleidelijk over in bruine borst.
- Witte wangvlek vaak als bij Canadese Gans, meestal ook wit boven snavel en oog.
- Iets langere snavel dan Brandgans.
- Bovendelen bruingrijs met grijze tot crème randjes aan de dekveren. Patroon van Brandgans is meestal nog (soms vaag) te zien.





Ter vergelijking
Grote Canadese Ganzen.
Foto: Hans Gebuis



Grauwe Gans x Grote Canadese
Gans Foto: Hans Verhoeven

Grauwe Gans x Brandgans (rechts)
Foto: Art Wittingen

Grauwe Gans x Brandgans

- Formaat meestal dichtbij dat van Grauwe Gans.
- Donkerbruine kop en hals. Overgang tussen donkere hals en lichte borst meestal geleidelijk, maar soms ook scherp (foto).
- Witte wanglek die vaak tot over het oog en de snavel reikt.
- Donkere snavel met variabele hoeveelheid roze. Soms ook volledige roze of oranje.
- Poten lichtoranje
- Vleugeldekveren grijs met donkere of juist lichte randen.



Meer lezen:

- In het handboek *Wildfowl of Europe, Asia and North America* (Reeber 2015) staat een beknopte inleiding op het fenomeen hybridisatie bij watervogels. Ook staan er goede beschrijvingen en illustraties van veel hybriden in dit boek.
- De fotodatabase op waarneming.nl is een mooie referentie en bevat heel veel foto's van hybriden.
- Dave Appleton beschrijft op www.gobirding.eu/Photos/HybridGeese.php een hele serie ganzen hybriden.
- Review van voorkomen van hybriden bij ganzen: <https://bit.ly/2P8LpQQ> (pdf vrij toegankelijk).